

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudce Zdeňka Kühna a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobkyně: **M. G.**, zast. advokátkou Mgr. Alicí Jeziorskou, Svornosti 2, Havířov, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 11. 2019, čj. MPSV-2019/226242-923, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2020, čj. 19 Ad 2/2020 - 30,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovaný **je p o v i n e n** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 1 573 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí k rukám její zástupkyně Mgr. Alice Jeziorské, advokátky.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Ostravě rozhodnutím ze dne 9. 9. 2019 neposkytl žalobkyni rodičovský příspěvek ve výši 10 332 Kč měsíčně od 13. 2. 2019, a to podle § 30 odst. 1 a 2, odst. 3 písm. b), § 30b, § 31 a § 49 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Odvolání proti tomuto rozhodnutí žalovaný zamítl a rozhodnutí úřadu práce potvrdil.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně žalobu ke krajskému soudu, který toto rozhodnutí rozsudkem, jenž je označen v záhlaví, zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Krajský soud uvedl, že žalovaný dříve zastával nesprávný výklad § 31 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře (podle dřívějšího názoru žalovaného částka rodičovského příspěvku ve výši 220 000 Kč nenáležela v plné výši každé pečující osobě). Žalovaný žalobkyni nepoučil, že jím zastávaný názor byl s ohledem na judikaturu NSS nesprávný a že žalobkyně může postupovat podle § 53 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalobkyně

[3] Žalovaný (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností. Žalobkyně dne 5. 1. 2017 požádala o rodičovský příspěvek a zvolila si částku 3 800 Kč měsíčně. Úřad práce žalobkyni vyhověl a přiznal jí příspěvek zpětně ode dne 9. 12. 2016. Rodičovský příspěvek žalobkyni náležel do 31. 1. 2019, kdy byla celková částka 220 000 Kč vyplacena v součtu oběma oprávněným osobám. To odpovídalo výkladu, který byl zastáván v dané době. Rozsudek NSS sp. zn. 6 Ads 21/2017, na který žalobkyně odkazuje, je ze dne 16. 5. 2017. Rozsudek, který změnil výklad § 31 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, byl tedy vydán pro přiznání nároku na dávku.

[4] Dne 13. 5. 2019 podala žalobkyně novou žádost o rodičovský příspěvek ve výši 10 332 Kč měsíčně a požádala o zpětné vyplacení nevyčerpané částky do 220 000 Kč ode dne 13. 2. 2019 (tyto údaje žalobkyně v průběhu řízení upravovala). Stěžovatel v dané výši příspěvek přiznal ode dne 13. 2. 2019 do 31. 3. 2019 (den, kdy nezletilá dovršila čtyř let věku). Rozsudek NSS byl při této žádosti aplikován.

[5] K názoru krajského soudu, že správní orgány nepoučily žalobkyni ve věci jejího nároku, stěžovatel uvedl, že žalobkyně od první žádosti nevyužila možnost nové volby výše dávky od doby zveřejnění rozsudku NSS. Žalobkyně byla úřadem práce informována o novele zákona o státní sociální podpoře a možnosti nově volit výši příspěvku až do plné výše 70 % třicetinasobku denního vyměřovacího základu. Žalobkyni bylo dne 22. 2. 2019 oznámeno, že k 31. 1. 2019 zanikl nárok na rodičovský příspěvek, a byla poučena o možnosti podat námítky. Žalobkyně námítky nepodala.

[6] Stěžovateli je také známo, že žalobkyně fakticky pečovala o nezletilou od roku 2015, tj. před svěřením nezletilé do pěstounské péče. Otec nezletilé v té době rodičovský příspěvek předával žalobkyni. Stěžovatel dodal, že úmyslem zákonodárce nebylo poskytovat rodičovský příspěvek každé pečující osobě v plné výši.

[7] Stěžovatel navrhl, aby NSS napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[8] Žalobkyně uvedla, že nebyla od úřadu práce nikdy ve věci rodičovského příspěvku řádně poučena. Pracovníkem úřadu práce byla žalobkyně uvedena v omyl v tom, že může čerpat rodičovský příspěvek jen do výše částky, kterou nevyčerpala předchozí osoba pečující o nezletilou. Ve chvíli, kdy se žalobkyně vlastní iniciativou domáhala doplacení rodičovského příspěvku, nepostupovaly správní orgány tak, aby byl napraven předchozí stav. Úřad práce navedl žalobkyni pouze k úpravě žádosti, smysl požadované úpravy jí nebyl znám. Přesto z jejich podání lze seznat, že žádala o doplacení celé částky rodičovského příspěvku. Nadto bylo s žalobkyní jednáno bez jejího zástupce. Neznalost správného výkladu pojmu „*dítě v těžce rodině*“ nelze přičítat žalobkyni k tíži. Úřad práce nadto žalobkyni neřekl o existenci rozsudku NSS ze dne 16. 5. 2017, ani v tomto ohledu sám nijak nejednal, aby napravit svou chybu.

[9] Žalobkyně navrhl, aby NSS kasační stížnost zamítl a přiznal žalobkyni náhradu nákladů řízení.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Kasační stížnost není důvodná.

pokračování

[11] Žalobkyně v rozhodné době měla nezletilou A. P., nar. X, v pěstounské péči se svým manželem. V lednu 2017 požádala žalobkyně o rodičovský příspěvek ve výši 3 800 Kč měsíčně od 9. 12. 2016. Oznámením ze dne 16. 1. 2017 přiznal úřad práce žalobkyni rodičovský příspěvek ve výši 3 800 Kč měsíčně od 9. 12. 2016. V oznámení byla žalobkyně poučena o právu podat písemně námitku do 30 dnů ode dne výplaty první splátky opakované měsíční dávky po jejím přiznání. Později byl rodičovský příspěvek zvýšen na 7 200 Kč měsíčně. O možnosti zvýšení příspěvku byla žalobkyně poučena. Oznámením o zániku nároku dávky ze dne 22. 2. 2019 bylo žalobkyni sděleno, že z důvodu vyplacení celkové částky 220 000 Kč na dávce rodičovského příspěvku nárok na dávku zaniká k 31. 1. 2019. Žalobkyně byla poučena o tom, že v případě nesouhlasu s postupem úřadu může podat písemně námitku do 30 dnů ode dne výplaty zbývající části rodičovského příspěvku. Dne 13. 5. 2019 podala žalobkyně novou žádost o rodičovský příspěvek ve výši 10 000 Kč měsíčně od 1. 5. 2019. Žalobkyně si byla vědoma toho, že nezletilá dovršila čtyř let věku. Novou žádost o rodičovský příspěvek podala, neboť do dosažení věku čtyř let nezletilá jí nebyla vyplacena na rodičovském příspěvku částka 220 000 Kč, ale částka nižší (106 400 Kč). Od částky 220 000 Kč úřad práce žalobkyni odečetl částku, kterou vyčerpal osoba, která dříve pečovala o nezletilou. Tyto částky nelze sčítat (viz rozsudek NSS ze dne 16. 5. 2017, čj. 6 Ads 21/2017 - 23). Úřad práce rozhodnutím ze dne 17. 6. 2019 žalobkyni nepřiznal rodičovský příspěvek od 1. 5. 2019. Uvedl, že nezletilá dosáhla dne 31. 3. 2019 věku čtyř let, a není proto splněna zákonná podmínka nároku na rodičovský příspěvek. Současně konstatoval, že na totéž nejmladší dítě v rodině, o které žalobkyně pečuje, byla dosažena celková částka rodičovského příspěvku, která činí 220 000 Kč. Proti uvedenému rozhodnutí podala žalobkyně odvolání. Stěžovatel o odvolání rozhodl dne 1. 8. 2019 tak, že rozhodnutí úřadu práce zrušil a věc mu vrátil k novému projednání. Stěžovatel uvedl, že vzhledem ke speciální úpravě nároku na výplatu dávky a její části v zákoně o státní sociální podpoře, podle které lze tento nárok uplatnit 3 měsíce zpětně ode dne podání žádosti, měl úřad práce o této možnosti s ohledem na princip dobré správy poučit. To úřad práce neučinil. Stěžovatel rovněž úřadu práce vytkl, že nerespektoval rozsudek NSS sp. zn. 6 Ads 21/2017. Upozornil i na to, že pro čerpání rodičovského příspěvku je nutné vzít v potaz také věk dítěte. Úřad práce společně se žalobkyní provedl změnu žádosti podle § 44 správního řádu. Žalobkyně nově uvedla, že žádá o vyplacení rodičovského příspěvku od 1. 2. 2019 a že výše denního vyměřovacího základu je 10 332 Kč. Dodala, že žádá o doplatek celé nevyčerpané částky z důvodu, že neměla možnost řádně vyčerpat celou částku rodičovského příspěvku ve stanoveném termínu. Úřad práce rozhodnutím ze dne 9. 9. 2019 poskytl žalobkyni rodičovský příspěvek ve výši 10 332 Kč měsíčně od 13. 2. 2019, který jí bude vyplácen do 31. 3. 2019. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání, které stěžovatel rozhodnutím ze dne 12. 11. 2019 zamítl. Toto rozhodnutí je nyní přezkoumáváno v řízení o kasační stížnosti.

[12] V projednávané věci je nutné vyřešit otázku, zda byl úřad práce či stěžovatel povinni žalobkyni poučit o postupu podle § 53 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře v řízení o její žádosti z května 2019. Není tedy sporné, že rodičovský příspěvek náleží každé pečující osobě v plné výši (viz rozsudek sp. zn. 6 Ads 21/2017).

[13] Podle § 53 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře dávka neprávem a) přiznaná v nižší částce, než v jaké náleží, b) nevyplácená nebo vyplácená v nižší částce, než v jaké náleží, c) odepřená, nebo d) přiznaná od pozdějšího data, než od jakého náleží, se přizná nebo zvýší, a to ode dne, od něhož dávka nebo její zvýšení náleží, nejvýše však tři roky nazpět ode dne, kdy to orgán rozhodující o dávkách zjistil, nebo ode dne, kdy o zvýšení dávky nebo o přiznání dávky oprávněná osoba požádala.

[14] Citované ustanovení se vztahuje na případy, při kterých nepřiznal správní orgán dávku nebo ji přiznal v nesprávné výši, ač byly splněny zákonné podmínky pro její přiznání nebo přiznání ve vyšší výši (srov. rozsudky NSS ze dne 12. 7. 2006, čj. 6 Ads 58/2005 - 44, a ze dne 20. 5. 2021, čj. 9 Ads 15/2021 - 31, bod 18). V právu sociálního zabezpečení tak existuje možnost změny pravomocného rozhodnutí vlivem nových skutečností nebo skutečností, které existovaly již v době rozhodování a přihlíží se k nim dodatečně (srov. rozsudek NSS sp. zn. 6 Ads 58/2005). Zákonné podmínky se vztahují k jednotlivým skutečnostem, na nichž závisí to, zda dávka bude, nebo nebude přiznána, či v jaké výši bude přiznána. Podle důvodové zprávy se citované ustanovení použije například tehdy, pokud se změní okruh společně posuzovaných osob, oprávněný dosáhne určitého věku nebo se změní jeho zdravotní stav apod., pokud budou mít tyto skutečnosti vliv na dávku a její výši. Podle judikatury se jedná např. o nezapočítání doby studia (přiměřeně srov. např. rozsudek NSS ze dne 13. 6. 2013, čj. 4 Ads 33/2013 - 32). Uvedené ustanovení je možné aplikovat rovněž ve chvíli, kdy správní orgán vycházel z chybného právního posouzení určité otázky (srov. rozsudek NSS ze dne 28. 12. 2016, čj. 3 Ads 279/2015 - 24; přestože se rozsudek třetího senátu týkal věci důchodového pojištění, je možné analogicky použít jeho závěry i na nyní posuzovaný případ, neboť zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, obsahuje v § 56 obdobnou úpravu jako zákon o státní sociální podpoře v § 53).

[15] NSS tedy souhlasí s krajským soudem, že v dané věci bylo možné aplikovat § 53 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, neboť správní orgány žalobkyni dříve nepřiznaly rodičovský příspěvek ve správné výši v důsledku nesprávného posouzení právní otázky. Je nutné pouze doplnit závěr krajského soudu v tom smyslu, že stěžovatel byl povinen žalobkyni poučit o možnosti postupu podle § 53 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře. Vzhledem k tomu, že rodičovský příspěvek je dávkou nárokovou (srov. § 30 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře) a že ze znění § 53 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře vyplývá, že toto ustanovení se neaktivuje pouze k žádosti osoby, ale také z úřední činnosti správních orgánů, měl podle § 53 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře postupovat sám úřad práce či stěžovatel, a to minimálně v okamžiku, kdy v květnu 2019 podala žalobkyně žádost o doplacení rodičovského příspěvku. Z její žádosti bylo totiž zřejmé, že dříve jí byl v důsledku nesprávného výkladu § 30 a násl. zákona o státní sociální podpoře vyplacen rodičovský příspěvek v nižší částce, než ve které jí náležel.

[16] Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že správní orgán nesprávně komunikoval s ní, ačkoli byla zastoupena. K tomu se vyjádřil krajský soud v bodě 6 napadeného rozsudku. Uvedl, že tato vada řízení neznamenala nezákonnost rozhodnutí, neboť žalobkyně vždy včas na písemnosti od správních orgánů reagovala. S tímto posouzením NSS souhlasí.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] S ohledem na výše uvedené NSS zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta poslední s. ř. s.).

[18] O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch. Právo na náhradu nákladů řízení má naopak v nynější věci úspěšná žalobkyně. Náklady řízení žalobkyně v řízení o kasační stížnosti představuje odměna advokátky za jeden úkon právní služby, a to vyjádření ke kasační stížnosti [§ 7 bod 3, § 9 odst. 2) a § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu] a paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Výše odměny za zastupování a náhrady hotových výdajů

pokračování

je tedy 1 300 Kč. Advokátka je plátcem DPH, proto se tato částka zvyšuje o 21 % Stěžovatel je tedy povinen žalobkyni k rukám její zástupkyně uhradit do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku náhradu nákladů řízení ve výši 1 573 Kč.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **není** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 25. února 2022

Ondřej Mrákota
předseda senátu